
GJUHË SHQIPE

(6 orë në javë, 222 orë në vit)

HYRJE

Qëllim themelor i këtij programi është zhvillimi i shkathtësive të komunikimit kulturor, gjuhësor e letrar, përkatësisht përvetësimi i dijeve që ndikojnë në formimin e personalitetit të nxënësit.

Programi është organizuar në kuadër të tri shkathtësive komunikuese: Të dëgjuarit dhe të folurit; Të lexuarit; Të shkruarit dhe tërësive tematike: Kulturë e të dëgjuarit dhe të folurit; Tekste letrare dhe joletrare; Kulturë e të lexuarit; Kulturë e të shkruarit: Njohuri gjuhësore. Përmes këtyre aktiviteteve realizohen përmbajtjet programore, të cilat përputhen me moshën, me nivelin e nxënësve dhe me kohën në të cilën jetojnë.

Përvetësimi i njohurive themelore gjuhësore, letrare e joletrare, formimi kulturor, mënyrat e komunikimit, argumentimi, toleranca, respektimi i identitetit personal, emancipimi qytetar etj., janë disa nga kërkesa themelore të këtij programi.

QËLLIMET

- Të përvetësojë dhe të zgjerojë shkathtësitë e komunikimit;
- Të përvetësojë dhe të zbatojë njohuritë e fituara gjuhësore;
- Të kuptojë dhe të analizojë tekste letrare dhe joletrare;
- Të zbatojë njohuritë e fituara mbi modelet e teksteve letrare dhe joletrare.

OBJEKTIVAT

Nxënësi duhet të jetë në gjendje:

Të njohë

- Tekste letrare dhe joletrare;
- Lloje të fjalive.

Të kuptojë

- Tekste të ndryshme letrare dhe joletrare;
- Fjalët e ndryshueshme.

Të zbatojë

- Njohuritë e fituara gjuhësore: fonetike dhe gramatikore;
- Njohuritë e fituara mbi modelet e teksteve letrare dhe joletrare.

Të analizojë

- Tekste letrare dhe joletrare.

Të zhvillojë qëndrimet dhe vlerat

- Në kuptimin e të menduarit të pavarur për atë që: dëgjon, flet, lexon apo shkruan.
- Në kuptimin e sjelljes personale (qëndrimi, mirësjellja, toleranca, vullneti, bashkëpunimi, etj.)

SHKATHTËSITË E KOMUNIKIMIT

I. TË DËGJARIT DHE TË FOLURIT

II. TË LEXUARIT

III. TË SHKRUARIT

TËRËSITË TEMATIKE

- 1. Kulturë e të dëgjuarit dhe të folurit, kulturë e të lexuarit dhe kulturë e të shkruarit;**
- 2. Tekste letrare dhe joletrare;**
- 3. Njohuri gjuhësore.**

Vërejtje: Përmbajtjet e tërësive tematike realizohen në funksion të tri shkathësive të komunikimit: I. Të dëgjuarit dhe të folurit; II. Të lexuarit; dhe III. Të shkruarit.

Tërësitë tematike	Përmbajtja	Rezultatet
<ul style="list-style-type: none"> • Kulturë e të dëgjuarit dhe të folurit • kulturë e të lexuarit • kulturë e të shkruarit. 	<ul style="list-style-type: none"> • Në klasë, në shkollë, në familje, në rreth, në media. • Mjedisi; • Vendbanimi; • Biseda të xhiruara; • Loja, sporti, profesionet; • Monumentet e kulturës; • Drejtshkrim. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tregon ngjarje të ndryshme; Shpjegon dhe argumenton disa rregulla të sjelljes në klasë, në bibliotekë... • Praktikon kujdesin dhe mirësjelljen në lidhje dhe shoqërim me të tjerët. • Krijon shprehje për ruajtjen e mjedisit ku jeton dhe vlersëson ndikimin negativ të njeriut në natyrë. • Përshkruan vendbanimin, objektet që e përbëjnë, japin mendime për zhvillimin e tij dhe tipin e vendbanimit (fshat, qytet); • Dëgjojnë dhe shikojnë biseda të gjiruara, vlerësojnë sjelljen e bashkëbiseduesve, ushtrojnë biseda të ngjashme; • Dëgjojnë tekste të shkurtra joartistike (të lexuara, të gjiruara e të ekranizuara) kryesisht tekste popullarizuese si p.sh., loja, sporti, profesionet etj. • Emërton dhe përshkruan disa monumente të kulturës. • Pasuron fjalorin me fjalë e shprehje të reja në fusha të ndryshme.
<ul style="list-style-type: none"> • Tekstet letrare dhe joletrare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tregime, romane, poezi, tekste popullarizuese, tekste dramatike, përrallëza, përralla, fjalë të urta, gjëegjëzat, tekste të thjeshta; 	<ul style="list-style-type: none"> • Lexon tekste të ndryshme me intonacionin e duhur, me ritmin e nevojshëm dhe i zbërthen ato; • Kupton dhe ritregon tekstin në mënyrë të pavarur; • Dallon tekstet letrare nga tekstet joletrare; • Identifikon personazhet (i klasifikon ato në bazë të veprimeve) temën,

	<ul style="list-style-type: none"> • Shfaqja teatrale, filmi; • Llojet dhe tipat letrarë. 	<p>ngjarjen, hapësirën, kohën, autorin-rrëfyesin.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dallon tekstet jozyrtare nga ato zyrtare (lajmërimin, arsyetimin, falënderimin, kërkesën, formularët e ndryshëm, shpalljet publike etj.). • Shfaqja teatrale, teatri i kukullave, filmi vizatimor, seriali televiziv etj. • Dallon poezinë nga proza, tonalitetin, ritmin, vargun, strofën, tregimin fantastik, tregimin realist. • Pasuron fjalorin dhe praktikon aftësitë shprehëse. • Përshpejton të lexuarit dhe aftësinë e të lexuarit në heshtje.
<ul style="list-style-type: none"> • Njohuri gjuhësore 	<ul style="list-style-type: none"> • Emri i përveçëm dhe i përgjithshëm-lakimi; • Mbiemri-llojet; • Përemrat-llojet; • Lidhëzat; • Ndajfolja; • Rrethanori i vendit, i kohës, i mënyrës. • Kundrinori: kundrinori i drejtë, kundrinori i zhdrejtë me parafjalë dhe pa parafjalë. • Ligjërata e drejtë. • Folja në kohën e kryer të thjeshtë. • Fjalitë nxitëse, thirrmore. • Fjalitë pohore dhe mohore. • Teksti dhe fjalia. • Drejtshkrimi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dallon emrat e përveçëm nga emrat e përgjithshëm-lakon emrat mashkullorë dhe emrat femërorë në rasat e ndryshme në trajtën e shquar dhe të pashquar. • Mbiemrat e nyjshëm dhe mbiemrat e panyjshëm. • Dallon përemrat lidhorë dhe përemrat pronorë. • Lidhëzat-dallon dhe përdor disa nga lidhëzat bashkërenditëse dhe nënrenditëse. • Praktikon ndajfoljen e vendit, kohës, sasisë dhe e dallon atë nga mbiemri. • Njeh grupin e fjalëve plotësuese që nuk janë pjesë e domosdoshme e strukturës së fjalisë. • Identifikon dhe dallon rrethanorët dhe pyetjet me të cilat gjenden ata kur? ku? si? • Dallon kundrinorin si një grup plotësues që nuk zhvendoset dhe nuk hiqet nga fjalia dhe kupton se ai u përgjigjet pyetjeve: çfarë? Kë? • Kundrinori i zhdrejtë me parafjalë dhe pa parafjalë, që u përgjigjet pyetjeve kë?, për kë? prej kujt? • Njeh dhe përdor ligjeratën e drejtë.

		<ul style="list-style-type: none"> • Zgjedhon në kohën e kryer të thjeshtë foljet e zgjedhimit të parë. • Dallon dhe përdor fjali të llojeve të ndryshme; nxitëse thirrmore etj. • Praktikon përdorimin e formave pohore dhe mohore të fjalive. • Shkruan drejt dhe pa gabime mbiemrat e nyjshëm, shenjat e pikësimit në dialog, përdorimin e zanorës ë etj.
--	--	--

QASJET NDËRLËNDORE DHE NDËRPROGRAMORE

Gjuha është mjet themelor komunikimi. Përmes saj dhe me të mësohen lëndët e tjera shkollore. Mirëpo, përmbajtjet programore të lëndës së gjuhës shqipe, lidhje më të përafërta kanë me lëndët:

- Edukatë qytetare
- Edukatë muzikore
- Edukatë figurative
- Punë dore.

Lidhja ndërlëndore ndikon në mënyrë të drejtpërdrejtë në formimin e përgjithshëm të personalitetit të nxënësit.

Janë një mori temash nga fusha të ndryshme si p.sh., të drejtat e fëmijëve, edukimi shëndetësor, ekologjia, barazia gjinore etj., që mund të trajtohen dhe të zhvillohen si lidhje ndërprogramore.

UDHËZIME METODOLOGJIKE

Për realizimin e planit dhe programit të Gjuhës shqipe, mësimit-dhënësi është kompetent për zgjedhjen e metodave dhe teknikave të mësimit-dhënies dhe të mësimit-nxënies. Metodave dhe teknikat e përzgjedhura nga mësimit-dhënësi, duhen përshtatur me aftësitë dhe njohuritë e mëparshme të nxënësve, me nevojat dhe kërkesat e tyre, me mjedisin (shkollën, klasën) dhe me materialin mësimor.

Gjatë mësimit-dhënies është e rëndësishme të përdoren teknika dhe strategji të shumëllojshme për të përkrahur stilet e ndryshme të nxënies

së nxënësve. Për realizimin me sukses të metodave dhe të teknikave mësimdhënësi, gjatë planifikimit, duhet t'i përshtatet mënyrës se si mësojnë nxënësit, cilat teknika bëjnë të mundshëm realizimin e përmbajtjes mësimore dhe të objektivave të caktuar.

Përdorimi i metodave dhe i teknikave të reja të mësimdhënies sugjeron nxënësin në qendër të aktiviteteve të të nxënësve, pastaj bashkëpunimin e nxënësve, duke u mbështetur në modelin e mësimin nga njëri-tjetri. Ky lloj i të mësuarit do të jetë më i suksesshëm. Nëse nxënësit përfshihen më shumë në veprimtari të ndryshme gjatë të nxënësve, edhe rezultatet do të jenë më të mira.

Mësimdhënësi duhet të dijë se ka edhe disa veçori që ndikojnë në mësimdhënie, p.sh., qëndrimi, përvoja, rezultati, qartësia dhe llojshmëria në mësimdhënie, përdorimi i ideve të nxënësve etj.

LITERATURA

- Tekstet që do të hartohen mbi bazë të këtij programi.
- Modele të mësimdhënies sipas strukturës ERR – KEC, Prishtinë, 2003.
- Bardhyl Musai, “Metodologji e mësimdhënies”, Tiranë, 2003.
- Tekste të tjera alternative.